

Datum vergadering: 22 oktober 2025

1. Welkom en opening door de voorzitter

De voorzitter heet de aanwezigen welkom.

2. Vaststelling agenda

De agenda wordt zonder wijzigingen vastgesteld.

3. Globalisering en internationale waardeketens

Toelichting van het onderwerp

DNB en CBS geven een gezamenlijke presentatie over de statistische ontwikkelingen op het gebied van globalisering en internationale waardeketens. Er gebeurt veel op deze gebieden ook omdat er veel veranderd is in de afgelopen 15 jaar sinds de vorige statistische handboeken zijn gepubliceerd. Zo is de blik van beleidsmakers op globalisering vooral in de laatste jaren verschoven richting economische- en nationale veiligheid, toeleveringsketens en afhankelijkheden met betrekking tot kritieke materialen en neemt de vraag naar actuele gegevens toe.

Het CBS publiceert cijfers in dit kader over waardeketens internationale handel, multinationals en economische activiteit. DNB maakt internationale economische relaties inzichtelijk via de betalingsbalans en externe investeringspositie en recentelijk bijvoorbeeld met gerichte publicaties over de financiële verwevenheid van Nederland met de Verenigde Staten en de spreiding van lange termijn beleggingen van pensioenfondsen.

De herziening van de internationale handboeken (SNA en BPM) richt zich o.a. op betere waarneming van buitenlandse directe investeringen, meer uitsplitsingen naar o.a. sector en valuta en beter zicht op bedrijven in buitenlands bezit.

Adviesvragen aan de raad zijn:

- Herkennen de leden de voorgenomen verbeteringen als nuttig om globalisering en internationale afhankelijkheden in kaart te brengen, ook in de huidige geopolitieke omgeving?
- Hebben de leden bepaalde voorkeuren of prioriteiten als het gaat om de implementatie van de genoemde verbeteringen?

Opmerkingen van leden

De leden bedanken CBS en DNB voor de presentatie en de mooie statistische initiatieven op dit gebied.

Voort academisch onderzoek is wel van belang dat reeksen een aanzienlijke tijd teruggaan en dat het vergelijkbaar is tussen landen:

- Als jullie nieuwe reeksen maken van bijvoorbeeld exportprijzen uitgesplitst naar landen, hoever gaan die reeksen dan terug?

- Er werd al gesproken over samenwerking binnen Europa, die nieuwe reeksen die gemaakt worden zijn die al geharmoniseerd met wat er in andere landen wordt geproduceerd?

Ambities voor foreign direct investment (FDI) over ultimate ownership en ultimate host economy zijn heel mooi en voldoen ook echt aan een behoefte om inzichtelijk te hebben van waar naar waar investeringen gaan en of het gaat om “greenfield” investeringen of niet.

- In hoeverre is het straks mogelijk om daar een sluitend verhaal omheen te maken of blijft er toch een bepaalde fractie van investeringen in grijs gebied hangen?
- In hoeverre zal dat ook voor onderzoekers die op microniveau bezig zijn hanteerbare informatie opleveren?

Meer aandacht voor kwetsbare aspecten van globalisering is een goede ontwikkeling.

- In hoeverre zien CBS en DNB het ook als taak om buitenlandse beschermingsmiddelen in kaart te brengen waar het Nederlandse exporteurs aangaat?

Wereld is heel erg veranderd sinds de publicatie van de vorige handboeken in 2008.

- Met betrekking tot SNA en ESR: wat is de impact van het idee van ‘data als asset’ op je bbp en andere indicatoren? Ook met het oog op bijvoorbeeld “crypto assets”?

Prachtige initiatieven en heel actueel voor ons werk als economen. Echter ligt de focus nu op de actualiteit. Bijvoorbeeld de publicatie over de verhoudingen met de Verenigde Staten. Op zichzelf is dit een mooie publicatie, maar voor gebruikers is het wel interessant in hoeverre je de informatie uit een dergelijke publicatie kan vergelijken met andere landen en ook met de situatie door de tijd heen. Belangrijkste punt is om niet te veel in te zoomen op de actualiteit, maar ook oog te houden voor de continuïteit. Op zichzelf staande publicaties zijn uiteindelijk voor onderzoeksdoeleinden van beperkte waarde.

Vanuit beleidshoek gedacht is de prioritering ook erg belangrijk. Daarbij kan momenteel vooral gedacht worden aan de kernthema's klimaat, veiligheid en migratie. Het thema veiligheid wordt hier dan in de brede zin bedoeld. Aan de ene kant in financiële zin met banken en bijvoorbeeld beleggingen en risico's van pensioenfondsen. Maar aan de andere kant ook veiligheid van de toevoer van kritieke grondstoffen en de grote bedragen die omgaan met betrekking tot defensie en herbewapening in Europa. Wellicht is het thema veiligheid op dit moment wel het meest actueel, maar de andere twee thema's zijn ook erg belangrijk.

Reactie

De hartenkreet rondom de tijdreeksen en vergelijkbaarheid over de tijd is duidelijk en klinkt ook binnen het CBS en DNB zelf. Wel is het vaak complex in het geval van nieuwe ontwikkelingen en nieuwe detailleringen die lastig terug te leggen zijn. Volumereeksen en gedefleerde internationale handelscijfers gaan terug tot 2015. Terugleggen van input-output reeksen gaat tot 2016, maar er ligt ook een plan om verder terug te gaan tot 2010. Dit is echter wel afhankelijk van financiering vanuit een Eurostat grant. Samenvattend: we zijn ons heel bewust van het belang van vergelijkbaarheid ook op internationaal gebied, maar het is lang niet altijd makkelijk mede door de nieuwe cijfers en detailleringen die we ontwikkelen.

Met betrekking tot de vraag welke taak wij voor onszelf zien ten aanzien van informatie over kritieke materialen: dit doen we niet in de zin dat we verschillende scenario's gaan uitrekenen. We richten ons aan de ene kant op de directe impact, bijvoorbeeld welke Nederlandse

exporteurs worden geraakt door Amerikaanse tarieven. Aan de andere kant is er ook aandacht voor de indirecte gevolgen. Hierbij wordt gekeken naar de gevolgen voor Nederlandse exporteurs van importtarieven van de Verenigde Staten op China.

Voor cijfers over kritieke materialen baseren we ons zoveel mogelijk op internationaal vergelijkbare bronnen als Eurostat en OECD en daarnaast ook op cijfers van de Nederlandse douane, maar het is wel een uitdaging in hoeverre je betrouwbare informatie krijgt. Daarnaast speelt bijvoorbeeld bij cijfers over defensie ook nog de statistische geheimhouding van gevoelige informatie.

Statistieken zijn een grote legpuzzel waarbij het vaak de vraag is tot waar het realistisch is om terug te gaan in de tijd. De betalingsbalans gaat op basis van de huidige definities terug tot 2008, hoewel de historische reeksen een stuk verder terug gaan. De vraag blijft of andere landen ook reeksen terugleggen en of dit volgens geharmoniseerde definities gaat, maar zeker binnen de EU is dit meestal wel het geval. Er bestaat altijd een spanningsveld tussen de beste statistiek maken voor een specifiek land of de beste harmonisatie tussen landen. Hierbij valt meestal de keuze op het realiseren van de beste harmonisatie.

Terugkomend op de vraag over FDI: als er nieuwe cijfers komen hoe goed kun je inzoomen en daar dan ook echt iets over zeggen? In de huidige methode is het nog niet zo eenvoudig om echt in te zoomen en zinnige dingen te zeggen op heel gedetailleerd niveau. Dit komt omdat we om praktische redenen de belangrijkste spelers uitvragen en de rest wordt bijgeraamd.

Verder over de vraag of er bij specifieke publicaties ook informatie is over andere landen en meerdere jaren. Mocht je specifieke vragen hebben of meer informatie willen, neem hierover contact met ons op. Dan kunnen we altijd specifiek kijken of we iets voor je kunnen doen en hetzelfde geldt voor microdata in het algemeen. Er zijn natuurlijk regels rondom vertrouwelijkheid, maar we kunnen natuurlijk altijd kijken wat er wel mogelijk is binnen de wettelijke kaders.

In het nieuwe System of National Accounts is 'data als asset' nu opgenomen. Over crypto assets is lang gesproken in het kader van de nieuwe handboeken, waarbij uiteindelijk is besloten dat crypto's met een corresponderende verplichting worden geclassificeerd als financiële activa, terwijl crypto's zonder verplichting worden beschouwd als niet-geproduceerde niet-financiële activa en een aparte categorie krijgen binnen het SNA. De waarneming is lastig, maar nu crypto's wat meer mainstream worden verwachten we ze beter in beeld te kunnen gaan krijgen. Tot slot voor wat betreft cijfers over defensie is het complex. Er zijn natuurlijk veel regels rondom geheimhouding en dat maakt onder andere 'dual use' van statistische gegevens heel lastig.

4. Prijsindex commercieel vastgoed (CPPI)

Toelichting van het onderwerp

CBS geeft een presentatie over de ontwikkeling van indicatoren voor commercieel vastgoed (CRE) en de prijsindex commercieel vastgoed (CPPI). De presentatie spitst zich toe op de internationale ontwikkeling voor een dergelijke prijsindex en de historische context waarbinnen deze geplaatst moet worden. Verder wordt toegelicht welke vraagstukken er nog zijn met betrekking tot indicatoren, uitsplitsingen, frequenties en revisiebeleid.

Adviesvragen aan de raad zijn:

- Hoe belangrijk achten de leden deze indicatoren en eventueel andere indicatoren aangaande commercieel vastgoed?
- Hoe zou de gebruikersraad uitsplitsingen en frequentie prioriteren? Ziet de raad andere verdiepingen in de prijsindex die prioriteit verdienen?
- Wat is de visie van de gebruikersraad aangaande het revisiebeleid van de prijsindex voor commercieel vastgoed?

Opmerkingen van leden

De leegstandsindicator trok de aandacht. Als je druk op vastgoedmarkt in kaart wil brengen kun je natuurlijk ook kijken naar prijsontwikkelingen, maar leegstand is op zichzelf ook een goede indicator. Dat kan een reden zijn om hem wel mee te nemen.

- Rendementsindex: Als je al een transactieprijsindex (CPPI) en een Huurprijsindex (CPRPI) hebt, wat mist er dan nog? Gaat het dan om onderhoudskosten?
- Worden de transactieaantallen van commercieel vastgoed al gepubliceerd?

Verdere uitsplitsingen zijn interessant, maar het aantal waarnemingen is natuurlijk beperkt dus dat zet vraagtekens bij de bruikbaarheid.

Is het nog zinnig om als uitsplitsing een onderscheid te maken naar koop voor verhuur of koop voor eigen gebruik?

Reactie

Er worden vaker vragen gesteld over het nut van zo'n rendementsindex. Je kunt de transactie en huurprijs index op elkaar delen voor een simpele versie. Echter kun je ook in de diepte duiken voor een veel gedetailleerdere versie, maar dat is heel lastig omdat je heel veel data nodig hebt.

De transactieaantallen zijn alleen in een rapport al een keer gepubliceerd, maar nog niet structureel in een tabel. Dit is later in 2025 of 2026 gepland.

De nieuwe methode werkt wel relatief goed voor beperkte waarnemingen aantallen, daarom is het in theorie mogelijk om gedetailleerde uitsplitsingen te maken. De uitsplitsing koop voor verhuur of koop voor eigen gebruik is al eerder voorgesteld en is erg interessant. De vraag blijft wel of er genoeg waarnemingen zullen zijn om betrouwbare cijfers te maken, maar dat kunnen we onderzoeken.

Opmerkingen van leden

Met betrekking tot de revisiestrategie wordt er in de presentatie een extreem geval uitgelicht waarbij de eerste revisie 0.82 procentpunt is. Dat roept vooral de vraag op of je eerste cijfer niet te snel komt en of je niet langer zou moeten wachten. Als het uitgangspunt is dat je zo snel mogelijk een eerste cijfer wil publiceren dan lijken de eerste twee revisiemomenten me erg belangrijk daarna maakt het niet minder uit.

De keuze die je maakt voor het aantal revisiemoment is ook afhankelijk van waar je het voor wil gebruiken. Als je kantelpunten wil identificeren dan is de eerste revisie genoeg. In dat geval zou

je daarom wel snel kunnen publiceren, maar een tweede of derde revisie zijn dan mogelijk overbodig of een revisie kan enkele kwartalen later plaatsvinden.

Worden de oude reeksen overschreven op het moment dat er gereviseerd wordt? Voor onderzoek is namelijk belangrijk dat dingen goed gedocumenteerd zijn. Je wil ook de oude vintages ter beschikking hebben als je voor een analyse wil kijken welke informatie beleidsmakers op bepaalde momenten ter beschikking hadden.

Reactie

In het algemeen is er wel een streven om vroeg te publiceren omdat hoe later je publiceert hoe minder relevant je bent. Het voorbeeld van 0.82 procentpunt was een extreem geval; daarvoor wil je niet al je publicaties vertragen.

Ten aanzien van het behouden van oude vintage: dit is een goed punt, maar lastig is dat dit op het moment niet kan op Statline met voorlopige data. Wel publiceren we Excelbestanden op de website op dit moment zodat oude data behouden blijft. Laatste punt om mee te geven is dat in ieder geval één revisie noodzakelijk zal blijven, dit geldt ook voor andere landen dus hou daar rekening mee.

5. Uitkomsten Gebruikersonderzoek en het Statistisch Meerjarenprogramma 2026-2028 van DNB

Toelichting van het onderwerp

DNB geeft een presentatie over de uitkomsten van het gebruiksonderzoek en de opzet van het meerjarenprogramma 2026-2028. De tevredenheid over de aangeboden statistieken en diensten is gestegen van een 7,3 in 2023 naar een 7,6, bij een lichte daling van het aantal respondenten. Het meerjarenprogramma heeft als doel om meerjarig te kunnen sturen; de dialoog met gebruikers en relevantie van DNB-statistieken te bevorderen en transparantie te bieden over de invulling van de wettelijk statistiektaak van DNB. Het plan is opgebouwd uit vijf thema's:

1. Nederland in een snel veranderende wereld
2. Beter zicht op kredietverlening
3. De financiële sector in beweging
4. Toegankelijke statistieken voor iedereen
5. Een wendbare en effectieve statistiekorganisatie

Adviesvragen aan de raad zijn:

- Herkennen de leden de uitkomsten van het Gebruikersonderzoek?
- Hebben de leden opmerkingen of aanvullende wensen ten aanzien van de inhoud van het Meerjarenprogramma?

Opmerkingen en vragen van leden

De leden geven aan dat DNB trots mag zijn op basis van de resultaten van het

gebruikersonderzoek en onderschrijven deze resultaten ook. Mooie cijfers ondanks dat gebruikers en onderzoekers graag altijd meer willen natuurlijk. Waar is DNB zelf echt blij mee?

Hoe krijg je nou zoveel mogelijk respondenten voor zo'n gebruikersonderzoek? Verder is het misschien ook van toegevoegde waarde om in kleinere groepjes te kijken wat de achtergronden en aanvullende wensen precies zijn.

Ten aanzien van het meerjarenprogramma is het beeld dat de core business er heel goed in staat. Enige aanvullende punt is wellicht private equity. Algemeen punt rondom goede documentatie. Dit is voor onderzoekers echt enorm belangrijk. Bijvoorbeeld als er vijf varianten voor hetzelfde cijfer zijn (bijvoorbeeld bbp) en je dan moet kiezen welke je wil gebruiken. Hierbij is goede documentatie belangrijk en ook het behoud van de 'oude' cijfers (old vintages).

Zicht op pensioenen is inderdaad belangrijk. Waar zetten pensioenfondsen portfolio's uit, maar ook de samenstelling van wie er in de pensioenfondsen zitten en wanneer valt wat vrij is interessant.

Reactie

Met name de opwaartse trend van de tevredenheidscijfers en de mate waarin het ons beter lukt om meer thematisch te werken zijn we trots op. Daar zijn we nog niet mee klaar, maar het is wel een belangrijke stap.

Informatie ten aanzien van private equity is al onderdeel van het Meerjarenplan, al wordt het niet expliciet benoemd. Verder nemen we de punten over documentatie mee. Het kan ook handig zijn om gewoon contact te zoeken met ons dan kunnen we vrij snel iets zinnigs zeggen bijvoorbeeld over welk cijfer je het best voor welk doeleinde kan gebruiken. Toch is het één natuurlijk geen substituuat voor het ander.

6. Mededelingen

- Stand van zaken vernieuwing StatLine CBS

De complexiteit blijkt groter dan ingeschat, waardoor het CBS in 2025 nog niet over kan stappen naar de nieuwe .Stat-omgeving. Zodra een nieuwe overgangsdatum bekend is zullen we dat doorgeven. Wel zal Statline natuurlijk operationeel blijven totdat het zover is.

Opmerkingen van leden

Vanuit de leden komt nog de wens om bij een van de komende gebruikersraad overleggen misschien weer iets meer informatie te geven over de overgang naar de .Stat-omgeving, aangenomen dat er dan weer meer bekend is.

- Vernieuwing DNB-website

Ook de DNB-website wordt de komende jaren vernieuwd, waarbij eveneens wordt overgestapt op .Stat (open source). De overgang staat gepland in 2027-2028.

Opmerkingen van leden

Kunnen we later beide databases van CBS en DNB dan ook tegelijk benaderen?

Reactie

Waarschijnlijk niet, maar het zal wel heel vergelijkbaar worden qua look en feel en beide zitten dan op SDMX format dus waarschijnlijk kan het dan wel allebei op vergelijkbare wijze worden benaderd.

7. Rondvraag en sluiting

- Punt voor rondvraag: blijven we de vergaderingen om en om fysiek en virtueel organiseren of voortaan weer altijd fysiek (met de optie om virtueel aan te sluiten)?

Opmerkingen van leden

Het kan soms lastig zijn om deel te nemen als het elk jaar twee keer fysiek is. Zeker als het zoals bij sommige leden gaat om een lange reistijd.

Ook het verzoek om de datumprikker zover mogelijk van tevoren rondsturen zodat leden de tijd hebben om enigszins om de bijeenkomsten heen te plannen.

Reactie

Het heeft de voorkeur om de vergaderingen standaard fysiek te doen, maar wel de optie te bieden om eventueel virtueel aan te sluiten voor de mensen die van ver moeten komen.

Actiepunten (status per 22 oktober 2025)

#	Agenda-punt	Omschrijving	Actiepunt-houder	Status